

La feina de bomber en un context de guerra i en una ciutat bombardejada massivament és el tema que va escollir el bomber Avel·lí Marcos, a propòsit d'un treball acadèmic per a l'Escola de Prevenció i Seguretat Integral (UAB). L' autor resum el treball fet.

← Una de les tasques de bombers era extreure les bombes no esclatades per ser examinades
 ↓ Impacte de bomba en un edifici del carrer Roger de Flor

30

REVISTA DELS BOMBERS DE BARCELONA

“Treballar sota les bombes” (I part)

Per Avel·lí Marcos

Des del dia que vaig entrar en aquesta casa, he tingut la preocupació de saber com és van afrontar els terribles bombardeigs a què va ser sotmesa la ciutat de Barcelona durant la Guerra Civil i quina va ser la reacció del Cos de Bombers. És un tema profusament estudiat, que no presentem aprofitant cap circumstància, sinó pel seu interès.

Començo la recerca de la mà de Ricard Cervantes, que em posa en contacte amb Valeri Powels, una historiadora anglesa gran coneixedora del tema. De la mà de la Valeri entro per primera vegada a l'Arxiu històric (o

el que queda) del nostre Cos de Bombers. Val a dir que no vàrem poder localitzar la carpeta corresponent a la documentació oficial generada per la Prefectura durant l'any 1938. Més tard ho vaig intentar amb el company Xavier Garcia Guixé, sense èxit.

Els interessats en conèixer de primera mà la magnitud de la tragèdia podeu consultar els llibres de Registre de les Sortides dels Bombers números 65 al 80 (anys 1936-1939). Per tractar-se d'unes dades avorrides i fredes, no han patit cap purga. Hi ha estudiosos del tema, que basant-se en l'exactitud de les dades i horaris “reals” de Bombers, han realitzat un mapa dels trajectes i dels punts d'impacte de les bom-

bes, de cadascun dels bombardeigs que va patir la ciutat. Una altra font d'informació és el llibre “Els bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil (1936-1939)” de Joan Villaroya i Font (Biblioteca Serra d'Or, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, setembre de 1999).

D'aquesta publicació destaca que Agustí Soler i Regàs, regidor de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona i en representació de la ciutat, va obrir la seva intervenció en la 4ª Conferència Mundial de Ciutats per la Pau, celebrada a Hiroshima i Nagasaki a l'agost de 1997, amb les paraules: “*Barcelona fou la primera gran ciutat de l'història universal que fou bombardejada d'una manera massiva i continuada al llarg de prop de tres anys*”.

En aquells temps, ni el govern de la República, ni la Generalitat de Catalunya ni les autoritats locals, van saber calibrar que s'estaven enfrontant a un nou mo-

Fotos cedides per AHCB-AF.
 Autor: Carles Pérez de Rozas

↓ Cartell de l'època

LES BOMBES A BARCELONA	
Aviació Nacional	
· Serveis	1
· Avions	10
· Bombes llençades (Kg.)	8.000
Aviació Legionària	
· Serveis	54
· Avions	369
· Bombes llençades (Kg.)	335.700
Aviació Còndor	
· Serveis	80
· Avions	316
· Bombes llençades (Kg.)	702.500
TOTALS	
· SERVEIS	135
· AVIONS	695
· BOMBES LLENÇADES (Kg.)	1.046.200
Font: 3ª Secció. Operacions. E.M. de l'Aire. Saragossa, 2 de març de 1939, III any Triomfal	

FAHRENHEIT 451

del de guerra, la "Blitzkrieg" o guerra llampec. Aquesta estratègia sostenia en els seus esquemes teòrics que "l'avançament de les grans Divisions italianes i alemanyes motoritzades devien estar acompanyades de grans atacs aeris a la rereguarda enemiga, a fi de desorganitzar els transports, immobilitzar les indústries i sembrar el terror en la població civil". El francès Rougeyron ha explicat la metodologia dels italians en efectuar proves sobre Barcelona per perfeccionar els mètodes de bombardeig i col·lapse d'una gran ciutat, "(...) En lloc del mètode tradicional de concentrar tots els avions i llançar totes les bombes possibles en un lloc i en un moment determinat –per tal de buscar el desbordament dels equips de socors i extinció d'incendis–, s'organitzen atacs en cadena ininterromputs, de tal manera que els sistemes d'alarma queden desarticulats i els barcelonins ja no

La manca de defensa aèria de Barcelona va ser la part més obscura d'aquesta tragèdia

sabien si el so de les sirenes tant vegades repetit era el començament o la fi del perill". En aquest cas van aconseguir tan aterrir la població com col·lapsar els serveis d'emergència.

Una dada, feta pública pels nacionals, xifrava els bombardeigs sobre la ciutat (veure gràfic), en més d'un milió de bombes. Aquestes eren poc intel·ligents i no discriminaven entre els edificis de La Maquinista i els habitatges de la Barceloneta, entre la Casa Elizalde i els nuclis urbans del voltant. Tanmateix sorprenen les poques baixes per part de l'aviació nacional; un aparell a Santa Coloma de Gramenet i poca cosa més.

Aprofundint en el tema queda clar. Els avions tenien un sos-

tre proper als 8.000 metres, i les defenses antiaèries no assolien més de 5.000. No calia que baixessin per assegurar el tir, l'èxit s'assolia des del mateix moment que sonaven les sirenes: la por.

La falta de defensa aèria de la ciutat de Barcelona va ser la part més obscura d'aquesta tragèdia. L'historiador Hugh Thomas explica com Garcia Lacalle, cap de la Caça Republicana, sol·licita l'enviament urgent de caçes I-16 per a la defensa de la ciutat. Li van denegar per considerar que l'ofensiva d'Aragó era més important.

En aquestes circumstàncies van haver de treballar els nostres companys, amb bombardeigs aleatoris i amb durades de fins a cinquanta hores. El resultat de tres anys de bombardeigs aeris i navals van ser més de 2.428 morts en bombardeig (dada constatada per J. Villarroya, entre febrer de 1937 i gener de 1939) i una ciutat en runes. 🚒

31

REVISTA DELS BOMBERS DE BARCELONA

